

AKCS–EU KÖZÖS PARLAMENTI KÖZGYŰLÉS
ASSEMBLÉE PARLEMENTAIRE PARITAIRE ACP-UE

Politikai ügyek bizottsága

23.9.2016

JELENTÉSTERVEZET

az elnöki hivatali időre vonatkozó alkotmányjogi korlátokról

Politikai ügyek bizottsága

Társelőadók: Tulia Ackson (Tanzánia)
Ignazio Corrao (Európai Parlament)

DR_Assemblies

TARTALOM

	Oldal
ELJÁRÁSI OLDAL	4
ÁLLÁSFOGLALÁSI INDÍTVÁNY	5
INDOKOLÁS (külön közzététel)	

ELJÁRÁSI OLDAL

Az AKCS–EU közös parlamenti közgyűlés elnöksége 2015. december 7-i ülésén felhatalmazta Politikai Bizottságát eljárási szabályzata 2. cikkének (8) bekezdésével összhangban jelentés elkészítésére az elnöki hivatali időre vonatkozó alkotmányjogi korlátokról.

A Politikai Ügyek Bizottsága 2016. március 17–18-i ülésén Ignazio Corraót és Tulia Acksont (Tanzánia) jelölte ki társelőadónak.

A Politikai Ügyek Bizottsága a jelentéstervezetet ...-i ülésén megvitatta.

Utóbbi ülésen elfogadta a hozzá kapcsolódó állásfoglalásra irányuló indítvány tervezetét.

A szavazáson a következő képviselők voltak jelen:

Az állásfoglalást előterjesztették a ...-i ülésen való elfogadás céljából.

ÁLLÁSFOGLALÁSI INDÍTVÁNY

az elnöki hivatali időre vonatkozó alkotmányjogi korlátokról

Az AKCS–EU Közös Parlamenti Közgyűlés,

- amely 2016. december 19. és 21. között ül össze Nairobiban (Kenya),
- tekintettel az Európai Unióról szóló szerződésre, és különösen annak 2. cikkére, 3. cikkének (5) bekezdésére és 21. cikkének (1) bekezdésére, (2) bekezdésének a) pontjára és (3) bekezdésére,
- tekintettel a felülvizsgált Cotonoui Partnerségi Megállapodásra és különösen annak 1. cikkére, 2. cikkére, 8. cikkének (5) bekezdésére, 11. cikkének (1) bekezdésére, 28. cikke (2) bekezdésének a) pontjára, 29. cikkének (1) bekezdésének a) pontjára és 33. cikkének (1) és (2) bekezdésére,
- tekintettel az uniós és AKCS-országokban a demokrácia jövőjével kapcsolatosan felmerülő kihívásokról és az alkotmányos rend tiszteletben tartásáról szóló 2011. május 18-i, a jogállamiság elvének tiszteletben tartásáról és a pártatlan és független igazságszolgáltatás szerepéről szóló 2013. november 27-i, illetve a Kongói Demokratikus Köztársaságban a választások előtt kialakult és a biztonságot érintő helyzetről szóló 2016. június 13-i állásfoglalására,
- tekintettel az Európai Parlamentnek a burundi helyzetről szóló¹ 2015. július 9-i, az EJT ülésein 2016-ban képviselendő uniós prioritásokról szóló² 2016. január 21-i, a Kongói Demokratikus Köztársaságról szóló³ 2016. március 10-i és a Dzsibutiról szóló⁴ 2016. május 12-i állásfoglalására,
- tekintettel Federica Mogherini, az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének és a Bizottság alelnökének a ruandai alkotmány felülvizsgálatáról szóló 2015. december 3-i nyilatkozatára,
- tekintettel Federica Mogherini, az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének és a Bizottság alelnökének a Kongói Demokratikus Köztársaságban az elnökválasztást követő helyzetről szóló 2016. április 7-i nyilatkozatára,
- tekintettel az Afrikára vonatkozó, 2005. május 12-i uniós stratégiára,
- tekintettel az Európai Unió Tanácsa által 2015. június 22-én elfogadott, az emberi jogok helyzetéről és a demokráciáról szóló uniós éves jelentésre,

¹ Elfogadott szövegek, P8_TA(2015)0275.

² Elfogadott szövegek, P8_TA(2016)0020.

³ Elfogadott szövegek, P8_TA(2016)0085.

⁴ Elfogadott szövegek, P8_TA(2016)0220.

- tekintettel az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatára, és különösen annak 19. cikkére, 20. cikkének (1) bekezdésére és 21. cikkének (2) és (3) bekezdésére,
- tekintettel a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 21. és 25. cikkére,
- tekintettel az ENSZ Afrikai Gazdasági Bizottságának a lakosság fejlesztésben és átalakításban való részvételéről szóló afrikai chartájára,
- tekintettel az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának 19. ülésén az emberi jogokról, demokráciáról és jogállamiságról szóló, 2012. március 23-án elfogadott 19/36. sz. határozatára,
- tekintettel az ENSZ Közgyűlésének 2012. december 14-i, a jogállamiság iránti nemzeti és nemzetközi szintű elkötelezettségről szóló 69/97. sz. határozatára¹,
- tekintettel az ENSZ Közgyűlésének 2012. július 3-i, az új vagy helyreállított demokráciák előmozdítására és konszolidálására irányuló kormányzati törekvések ENSZ-rendszer keretében történő támogatásáról szóló 66/285. sz. határozatára²,
- tekintettel az ENSZ Közgyűlésének 2015. december 17-i, az ENSZ-nek a rendszeres és tiszta választások erősítésében és a demokratizálódás előmozdításában betöltött szerepének megerősítéséről szóló 70/168. sz. határozatára,³
- tekintettel az ENSZ emberi jogi főbiztosának 2012. december 17-i, a demokrácia és a jogállamiság emberi jogi szempontjainak megszilárdítására törekvő országokra váró kihívásokról szóló éves jelentésére⁴,
- tekintettel az Afrikai Unió alapokmányára, és különösen annak 3. cikke f), g) és h) pontjára, valamint 4. cikke m) és p) pontjára,
- tekintettel az Afrikai Unió alapokmányának Pánafrikai Parlamertről szóló jegyzőkönyvére, és különösen annak 3. cikke c), d) és f) pontjára,
- tekintettel az Afrikai Unió Béke- és Biztonsági Tanácsának létrehozásáról szóló jegyzőkönyvre, és különösen annak 3. cikke a) és f), illetve 4. cikke c) pontjára,
- tekintettel az Afrikai Uniónak a terrorizmus megelőzéséről és leküzdéséről szóló egyezményére,
- tekintettel az Afrikai Unió nyilatkozatára az afrikai demokratikus választások lebonyolításának alapelveiről (2002),

¹ http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/67/97

² http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/66/285

³ http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/168

⁴ http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/RegularSession/Session22/A.HRC.22.29_English.pdf

- tekintettel az Afrikai Unió Közgyűlésének demokráciáról és politikai, gazdasági és vállalatirányításról szóló nyilatkozatára, és különösen annak 3., 5., 6. cikkére, 7. cikke a), e) és f) pontjára, 8., 9., 13., 14. és 15. cikkére,
- tekintettel az Afrikai Unió Közgyűlésének az alkotmányellenes kormányváltásokról és az Afrikai Unió e helyzetek kezeléséhez szükséges kapacitásainak megerősítéséről szóló, 2010. február 2-i határozatára¹,
- tekintettel az Afrikai Uniónak a Közép-afrikai Államok Gazdasági Közössége által kiadott, a Közép-Afrikában kialakítandó tartós demokráciáról, békéről és fejlődésről szóló batai nyilatkozatára, és különösen annak 11. cikkére,
- tekintettel az Afrikára vonatkozó 2063-as menetrend jó kormányzásról, demokráciáról, az emberi jogok tiszteletben tartásáról, igazságszolgáltatásról és jogállamiságról szóló 3. célkitűzésére,
- tekintettel az ENSZ főtitkárának az Afrikai Unió 26. csúcstalálkozóján a „2016: az emberi jogok afrikai év” témában tett nyilatkozatára,
- tekintettel az Afrikai Unió „Biztonság, stabilitás, fejlődés és együttműködés Afrikában” témában 2000 májusában megrendezett konferencián tett ünnepélyes nyilatkozatára,
- tekintettel az Új Partnerség Afrika Fejlesztéséért kezdeményezésen belüli, 2001. októberi „Demokrácia és politikai kormányzás kezdeményezés” címre,
- tekintettel a Nyugat-afrikai Államok Gazdasági Közösségét (ECOWAS) létrehozó szerződés 4. cikkének g), h) és j) pontjára,
- tekintettel az ECOWAS demokráciáról és felelősségteljes kormányzásról szóló, 2001. december 21-én elfogadott jegyzőkönyvére (A/SP1/12/01),
- tekintettel a Dél-afrikai Fejlesztési Közösségről szóló szerződésre és különösen annak 4. cikke b) és c) pontjára, valamint 5. cikke (1) bekezdésének b) és c) pontjára,
- tekintettel az Emberi Jogok és a Népek Jogai Afrikai Bizottságának az emberi jogokról és a népek jogairól szóló afrikai chartájára, és különösen annak 13. cikkére,
- tekintettel az Emberi Jogok és a Népek Jogai Afrikai Bizottságának a demokráciáról, a választásokról és a kormányzásról szóló afrikai chartájára,
- tekintettel a parlamentközi tanács 1997. szeptember 16-i, 161. ülésén elfogadott, a demokráciáról szóló egyetemes nyilatkozatra,

---

¹ <http://www.peaceau.org/uploads/assembly-au-dec-269-xiv-e.pdf>

- tekintettel az új vagy helyreállított demokráciák ötödik nemzetközi konferenciáján, 2003. szeptember 12-én elfogadott, a demokráciáról, a jó kormányzásról és a civil társadalomról szóló ulánbátori tervre,
  - tekintettel a 2014–2020 közötti időszakra szóló 11. Nemzeti Fejlesztési Alap indikatív programjára, amely prioritásként határozza meg a demokrácia, a kormányzás és a jogállamiság megerősítését, és 30 milliárd eurót különít el erre a célra,
  - tekintettel eljárási szabályzata 18. cikkének (1) bekezdésére,
  - tekintettel a Politikai Bizottság jelentésére (AKCS–EU/xxxxx),
- A. mivel napjainkban minden kontinensen korlátok vannak érvényben a hivatali idő tekintetében, és mind a parlamenti, mind az elnöki ciklusokra vonatkozhatnak, ez utóbbi esetében pedig különösen fontosak;
  - B. mivel az elnöki rendszer a legelterjedtebb kormányzási rendszer, különösen Afrikában;
  - C. mivel a hivatali idő korlátozása a demokrácia egyik legfontosabb eleme, mivel megakadályozza, hogy az elnöki hivatalt betöltők visszaéljenek helyzetükkel, és kiszámítható politikai menetrend kialakítása révén biztosítja, hogy a kormányok a választók érdekében cselekedjenek;
  - D. mivel a legtöbb alkotmány, így a legtöbb afrikai alkotmány is, tartalmaz a hivatali időre vonatkozó korlátozásokat;
  - E. mivel olyan országok politikai vezetői, ahol az alkotmány tartalmaz a hivatali időre vonatkozó korlátozásokat, gyakran megpróbálják túllépni a hivatali időt;
  - F. mivel 1994 és 2009 között 24 afrikai vezető próbálta megváltoztatni a hivatali időre vonatkozó korlátozást; mivel közülük 12 sikerrel járt, 9 merev ellenállásba ütközött és végül felhagyott a próbálkozással; mivel újabban, 2000 és 2015 között 26 afrikai vezető kísérelte meg az elnöki hivatali idő korlátozásának megszüntetését vagy kiterjesztését, közülük tízen jártak sikerrel;
  - G. mivel a jelenlegi afrikai elnökök közül 15 több mint 12 éve irányítja az országát;
  - H. mivel két vagy három ciklus elég hosszú időt biztosít a vezetőknek arra, hogy figyelemre méltó előrelépéseket érhessenek el; mivel a hivatali idő túllépése többnyire a vezető politikai és személyes érdekeit, és nem a nép érdekeit szolgálja;
  - I. mivel a hivatali idő meghosszabbítása lehetővé teszi a hatalom nagyobb összpontosulását, egyszemélyi hatalom kialakulását, a személyi kultuszt, a büntetlenség kultúráját, valamint a kiváltságok és a korrupció feletti befolyást;
  - J. mivel az elnöki hivatali időre vonatkozó korlátok hiánya azzal a veszéllyel fenyeget, hogy öröklési rend alakul ki, így a nép nem választhatja meg vezetőit;

- K. mivel a lakossági tiltakozások megszorodása azt bizonyítja, hogy a lakosság a hatalom váltakozása és az elnöki idő korlátozása mellett van;
- L. mivel a hivatali idő korlátozása elősegíti a konfliktusok megelőzését, és különösen szükséges a gyenge alkotmányos és demokratikus gyökerekkel, illetve a politikai verseny terén kevés tapasztalattal vagy hagyománnyal rendelkező országokban;
- M. mivel az alkotmány nép akaratával szembeni kikerülésére vagy módosítására tett kísérletek a béke és fejlődés komoly akadályai, fenyegetik a politikai stabilitást, továbbá káoszt, erőszakot, az emberi jogok megsértését és kényszerű migrációt eredményeznek;
- N. mivel egy demokráciában egyik fél sem módosíthatja saját javára az alkotmányt;
- O. mivel mind az uniós, mind az AKCS-országoknak határozott közös érdeke a demokrácia folyamatos fejlesztése és a megfelelően működő alkotmányos rendszer megteremtése;
- P. mivel a Cotonoui Megállapodás újólal megerősíti, hogy a demokratizálódás, az alapvető szabadságok és emberi jogok fejlesztése és védelme egymással összefüggenek, és egymást erősítik; mivel az elnöki hivatali idő korlátai olyan egyetemesen elismert demokratikus elvek hatékony végrehajtási módjának tekinthetők, amelyek az államszervezés alapjai, biztosítják az állam hatalmának legitimitását és fellépésének jogszerűségét;
- Q. mivel a demokráciákat a szabad és tisztességes választások jellemzik, melynek révén megtörténik a hatalom békés átruházása azokra a személyekre, akik a szavazás, a véleménynyilvánítás és a gyülekezés szabadsága és a sajtószabadság gyakorlása révén legitimitást nyertek;
- R. mivel az ellenzéki pártokat és a civil szervezeteket gyakran különböző módokon akadályozzák véleménynyilvánítási, gyülekezési és egyesülési szabadságuk gyakorlásában;
- S. mivel az erős és tartós demokratikus rendszerek és társadalmak működéséhez a hatalmi ágak: a törvényhozás, a végrehajtás és az igazságszolgáltatás szétválasztásának elve által vezérelt független intézményekre van szükség;
1. örömdetesnek tartja a nemzetek demokratizálódás és alkotmányosság megteremtésére irányuló törekvéseit az elnöki időre vonatkozó korlátozások bevezetése révén;
  2. üdvözli azon vezetők döntését, akik felelősen látták el elnöki feladataikat és tiszteletben tartották e rendelkezéseket azáltal, hogy hivatali idejük lejártakor átadták a hatalmat;
  3. felhívja a kormányokat, hogy jóhiszeműen teljesítsék az alkotmányban foglaltakat, amely az ország legszentebb és legfelsőbb törvénye;

4. határozottan elítéli az érvényben lévő jogszabályok, és különösen az alkotmány megsértése, kikerülése vagy jogellenes módosítása révén a hivatali idő túllépésére tett bármely kísérletet;
5. hangsúlyozza, hogy a hatalmon lévőknek saját egyéni érdekeik fölé kell helyezniük népük magasabb rendű érdekeit és akaratát;
6. emlékeztet rá, hogy a demokrácia olyan politikai rendszer, amelyben a szuverenitás a néptől ered;
7. kiemeli, hogy a hivatali időre vonatkozó korlátok bevezetése, és mindenek előtt érvényesítése elő fogja segíteni a fejlődést, valamint meg fogja szilárdítani a demokráciát, a jogállamiságot és a jó kormányzást;
8. hangsúlyozza, hogy a hivatali időre vonatkozó korlátok érvényesítése nélkül nem lehetséges a klientizmust, a korrupciót, az erőszakot, valamint a jogállamiság és a demokrácia megsértését eredményező mélyen gyökerező minták megtörése;
9. határozottan elítéli a hivatali időre vonatkozó korlátok megkerülésére vagy eltörlésére irányuló, így például a következő stratégiákat: gyenge igazságszolgáltatási intézmények felhasználása a hivatali idő korlátjának rugalmas értelmezésére a hivatalban lévő elnök javára; a jogalkotó ág felhasználása a hatalomban töltött időnek a megbízatás időszakán túli kiterjesztésére, a hivatali idő korlátjának megszüntetése nélkül; a hivatali idő korlátjának népszavazás vagy a parlament útján való eltörlése; a jogi kiskapuk kihasználása; vagy „utódlási stratégia” bevezetése;
10. hangsúlyozza, hogy amennyiben az alkotmány előírja, hogy az elnöki időre vonatkozó korlátokat érintő rendelkezések módosításának eszköze a népszavazás, azt az alkotmányos feltételek szigorú betartása mellett és csalás, megvesztegetés vagy a szavazás bármely megzavarása vagy befolyásolása nélkül kell lefolytatni;
11. sürgeti a kormányokat, hogy tegyenek intézkedéseket a teljes választási folyamat átláthatóságának és tisztaságának biztosítása érdekében, és tegyenek meg minden szükséges lépést a csalás vagy bármely jogellenes gyakorlat elkövetésének megelőzésére;
12. hangsúlyozza, hogy minden egyes szavazatot, ideértve a kisebbségi etnikai csoportok tagjai, a nők és az idősek szavazatát, illetve e csoportok szavazóközpontokba való eljutását is biztosítani kell;
13. ajánlja, és arra ösztönzi valamennyi országot, hogy hívjanak meg és fogadjanak választási megfigyelési missziókat, és tegyenek meg minden szükséges intézkedést e missziók elősegítése érdekében;
14. nyomatékosan hangsúlyozza, hogy valamennyi kormány kötelessége a civil társadalom és szervezetek – az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában elismert –

véleménynyilvánítási és gyülekezési jog gyakorlása közbeni védelmére irányuló intézkedések biztosítása,

15. felhívja a Pánafrikai Parlamentet, az Afrikai Unió Bizottságát, az AU Béke- és Biztonsági Tanácsát és az Afrikai Unió Állandó Képviselőinek Bizottságát, hogy kössenek az elnöki hivatali időre vonatkozó korlátok fontosságát egyértelműen elismerő megállapodást és ösztönözzék annak bevezetését és tiszteletben tartását;
16. arra ösztönzi az Uniót, az Afrikai Uniót és az ENSZ-t, hogy támogassa az elnöki hivatali időre vonatkozó korlátok és a demokratikus alapelvek további végrehajtását és érvényesítését;
17. utasítja társelnökeit, hogy továbbítsák ezt az állásfoglalást az AKCS–EU Miniszterek Tanácsának, az Európai Parlamentnek, az Európai Bizottságnak, az Afrikai Uniónak, az AKCS-államok regionális szervezeteinek, valamint az Egyesült Nemzetek Szervezete főtitkárának.